

Författningsreform 2010: partierna och politikens spelregler

TORBJÖRN BERGMAN¹

Bakgrund och syfte

Den sittande Grundlagsutredningen (Dir. 2004:96) arbetar med konstitutionella frågor som parlamentarism, valsysteem, domstolarnas oberoende ställning, m.m. Detta arbete ska pågå fram till slutet av 2008. Därefter ska utredningsbetänkandet remissbehandlas och en ev. proposition skrivs. Utredningen och den påföljande processen ska också bereda eventuella konstitutionella regleringar av de förslag som Ansvarskommittén avlämnade i slutet av februari 2007 (SOU 2007:10). De konstitutionella reformförslagen kan sedan presenteras för riksdagen inför valet 2010. Efter riksdagsvalet blir det möjligt att fatta det avgörande beslutet. Reformerna kan då träda i kraft den 1 januari 2011.

Syftet med detta projekt är att kartlägga och analysera arbetet med de pågående grundlagsreformerna. Särskild teoretisk vikt läggs vid analysen av de interna partiöverläggningarna i relation till partiernas utåtriktade målsättningar och i relation till andra politiska aktörers agerande i grundlagsreformer.

Detta forskningsprojekt om Grundlagsutredningen och andra nutida utredningar med konstitutionellt viktiga förslag ger empiriska och teoretiska bidrag till studierna av konstitutionella reformer.

Empiriskt ger projektet ett bidrag genom att det kartlägger det nuvarande svenska grundlagsarbetet medan det fortfarande pågår. Tidigare litteratur om svenska grundlagsreformer har tillkommit genom att forskare i efterhand rekonstruerat vad som hände, ibland decennier senare. Det finns god sådan forskning, men rekonstruktion i efterhand skapar metodologiska problem som vår ansats ger oss goda möjligheter att hantera. Teoretiskt ger projektet ett bidrag till studierna av hur politiska partier gör svåra avvägningar mellan olika målsättningar. Särskilt intresse riktas mot överväganden inom de politiska partierna. Även här är det närheten i tid till den politiska processen som möjliggör bidraget.

Projektet leds av professor Torbjörn Bergman och fil dr Magnus Blomgren, båda verksamma vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.

Tidigare forskning och teoretisk bakgrund

Konstitutionell forskning har en lång och stark tradition inom svensk statskunskap. I detta sammanhang kan nämnas namn som Brusewitz (1951), Lagerroth (1942), Gustafsson (1967), Herlitz (1963) och Westerståhl (1976). Namn som Ruin (1988), von Sydow (1997), och Stjernquist (1996) understryker den starka forskningstraditionen på detta område. Professor Leif Lewins (2002) bok, "Ideologi och strategi" är ett annat typexempel på väl underbyggd och läsvärd forskning om hur flera av de största stridsfrågorna i svensk politik präglats av konstitutionella förtecken. Det gäller exempelvis rösträtten, parlamentarismen, författningsreformen på 1960-talet och i början av 1970-talet samt EU-frågan. Förra talmannen Björn von Sydows (1989) bok om den författ-

1 Torbjörn Bergman är professor i statsvetenskap vid Umeå universitet.
E-post: torbjorn.bergman@pol.umu.se

ningsreform som ligger bakom utformningen av det nuvarande valsystemet (senare kompletterat med preferensröstning) och enkammarriksdagen är ett praktexempel på hur forskare kan belysa både reformarbetet i sig själv och de övervägningar som partierna faktiskt gjorde i det interna arbetet och i diskussionerna med varandra.

Konstitutionella frågor är givetvis även i dag ett central ämne för statskunskapen. Inte minst är de överväganden som ligger bakom de politiska spelreglerna av stort statsvetenskapligt intresse (se exempelvis Bergman et al. 2003). Kännetecknande för denna forskning är dock att den tillkommit i efterhand. Även de som själva bidragit till författningsutvecklingen, som Stjernqvist och Westerståhl, har inte dokumenterat händelserna medan de pågick utan snarare återvänt till det som hände efter någon tid. Det går givetvis att genomföra alldeles förträfflig forskning efter att något inträffat, men just nu finns en unik möjlighet att faktiskt följa, kartlägga, och analysera den konstitutionella utvecklingen medan den pågår. Genom att projektet studerar pågående processer är studien inte beroende av det empiriska utfallet av reformarbetet. Studien ger också möjlighet till teoretisk utveckling.

I denna forskning vill vi betona partiernas roll. Partiföreträdare är inte de enda som påverkar den konstitutionella utvecklingen, något som vi återkommer till nedan. Men partiföreträdare utgör den överväldigande majoriteten av de aktuella utredningarnas ledamöter och det är partiföreträdarna som i riksdagen fattar de avgörande besluten.

Vi anlägger följande statsvetenskapliga perspektiv. I Molins (1965) och Sjöbloms (1968) forskningstradition antas partierna sträva efter att genomföra sin politik (policy), att vinna röster i allmänna val och att

vinna inflytande (oftast operationaliserat i termer av att komma in i regeringen). För att kunna göra detta strävar partierna efter intern sammanhållning. Utifrån detta kan studier göras av hur partierna väger olika målsättningar mot varandra. Dessa avvägningar har också varit föremål för internationell forskning (se exempelvis Müller och Strøm 1999). Men medan både Molin och Sjöblom betonar partiledningens strävan efter sammanhållning och den interna partiarenans betydelse, har detta inte varit lika framträdande i den internationella litteraturen (återigen se exempelvis Müller och Strøm 1999). Ett citat från Müller och Strøm (1999: 31-32, fotnot 1) visar på hur internationell forskning ofta undviker att i en och samma studie väga in alla dessa fyra mål:

The literature sometimes posits other pursuits, such as internal party unity (Sjöblom 1968). In many cases, these goods seem implausible intrinsic goals and must therefore be purely instrumental. If so, we can reduce this pursuit to whatever goal it serves (e.g., votes) and probably should do so in the interest of analytical parsimony. But, following this logic, why do we not similarly reduce vote-seeking behavior to the office or policy goal it serves? The answer... is that vote-seeking behavior allows us to gauge the time horizons (temporal discounts) of party leaders.

Denna utsaga bygger på en icke självklar uppdelning mellan "egentliga" och "instrumentella" målsättningar. Dessutom kan den interna partiarenan mycket väl ha temporala konsekvenser, exempelvis genom att den påverkar partiledningens vilja att komma till beslut. Men visst är det så att en fjärde målsättning komplicerar den analytiska bilden. Ett antagande att den interna partiarenan inte är så viktig är dock bara rimligt om partierna analytiskt

ses som enhetliga aktörer. Ett sådant antagande kan ibland vara motiverat av analytiska skäl, exempelvis i studier av partisystem och koalitionsbildningar, då partier oftast agerar homogent utåt. Men för en analys av beslutsprocesser, som den som rör konstitutionella reformer, är detta inte ett rimligt antagande.

Det finns gott om empiriska belägg för att interna överväganden påverkat (för att inte säga styrt) partiernas ställningstaganden. I von Sydows (1989) bok om författningsarbetet på 1960-talet är detta ett framträdande tema. Ett annat exempel är Bergmans (1995) avhandling som kartlade turerna kring den så kallade Torekovskompromissen om kungens ställning i statskicket. Teoretiskt fokuserade studien på hur partierna vägde olika alternativ och målsättningar mot varandra. Denna analys visar att partiinterna faktorer ofta var av avgörande och särskild vikt, inte minst för Socialdemokraternas och Moderaternas ställningstaganden. Det finns även annan svensk och internationell forskning som belyser vikten av den interna partiarenan när partierna gör svåra avvägningar. Detta tidigare något undanskymda forskningsområde tilldrar sig allt mer av intresse (Saglie och Heidar 2004, Heidar och Saglie 2003, Teorell 1999, Maor 1995). På detta forskningsområde behövs dock en tydligare analys av hur den interna partiarenan påverkar partiledningen när den måste göra svåra avvägningar och fatta avgörande beslut.

Kommande förändringar?

Det konstitutionella reformarbetet kan komma att medföra stora förändringar i valsystemet, parlamentarismen, förvaltningsstrukturen och i den lokala och regionala demokratin. Det är i dagsläget naturligtvis oklart hur genomgripande dessa

reformer kommer att bli och vilka förslag som kommer att bli de mest omdebatterade.

Det vi idag vet är att ansvarskommittén lyfter fram behovet av en fortsatt översyn av den svenska statsförvaltningen. Inte minst handlar detta om relationerna på horisontell nivå (mellan myndigheter, inom statsrådsberedningen, regering och riksdag etc.), men också om de förändringar som kommer av Sveriges deltagande i den Europeiska unionen. Vad gäller vertikala relationer, har kommittén också en rad konkreta förslag, exempelvis det uppmärksammade förslaget om en helt ny regional indelning och om länsstyrelsernas roll. Men även på detta område får kommitténs förslag effekter som måste utredas vidare. För många av de frågor som ansvarskommittén lyfter fram är det därför rimligt att se grundlagsutredningen som den naturliga adressaten.

Vi har utarbetat projektet för att kunna följa och studera den pågående process där konstitutionella bestämmelser står på spel och där partierna kan komma att måsta göra svåra avvägningar. Partierna och politiska aktörer i allmänhet gör sådana avvägningar på många områden, inte bara när det är fråga om konstitutionella reformer. Men som von Sydow (1978, 1989), Tsebelis (1999), Elster (1993) och andra har visat är utformandet av de politiska spelreglerna påfallande ofta ett område där det ligger nära till hands att egenintresset formuleras i namn av det allmännas bästa och där partiernas strategiska överväganden och målkonflikter lätt kommer i dagen.

Teoriutveckling, empiriska frågeställningar och förväntade resultat

Som ovan nämnts utgår litteraturen om partimålsättningar från en rad målsätt-

ningar som partier måste balansera för att vinna framgång. Müller och Strøm (1999) lyfter fram tre olika utåtriktade målsättningar: inta regeringsmakten (office-seeking), genomföra policy (policy-seeking) och vinna röster (vote-seeking). Även om de också diskuterar rollen av den interna partiorganisationen, så spelar den arenan en undanskymd roll i förhållande till de övriga målsättningar som partierna förväntas ha.

I denna typ av forskning ses den interna partiarenan främst som en begränsning för partiledningen. För att upprätthålla lugn och sammanhållning i partier måste ledningen ge medlemmarna något för deras lojalitet. Till buds står strategier för att tillfredsställa medlemmar och aktivister. Ett alternativ är att decentralisera beslutsfattandet inom partiet. Det ger vanliga medlemmar direkt inflytande över policybeslut, vilket ökar sannolikheten till lugn i de egna leden. För det andra kan partiledarna begränsa rekryteringen till viktiga befattningar i partiet eller till offentliga politiska uppdrag till partimedlemmar. Det innebär att medborgare som vill göra politisk karriär måste delta i partipolitiskt arbete och att kontrollera rekryteringsprocessen ökar medlemmars benägenhet till lojalitet. För det tredje kan partiledarna upprätthålla ansvarsutkrävandet inom partiet. Orsaken är att ett parti med ett effektivt ansvarsutkrävande förmår attrahera fler medlemmar än partier utan ansvarsutkrävande. Samtliga dessa tre strategier som partiledare kan ha i förhållande till partimedlemmar innebär begränsningar på partiledarens möjlighet att tillfredsställa sina egna preferenser.

I Gunnar Sjöbloms (1968) klassiska arbete har dock den interna partiarenan en större betydelse. Sammanhållning inom partiet är ett mål i sig. Utifrån Sjöbloms perspektiv är medlemskåren och de aktiva

i partierna inte bara en begränsning utan också en resurs, både i som frivilliga partiarbetare och som finansierare (medlemsavgifter). De är också medbeslutsfattare.

Det är möjligt att partierna av idag är mindre känsliga för de ekonomiska konsekvenserna av om medlemmar lämnar partier, då de är allt mindre beroende av medlemsavgifter (SOU 2004:44). Likaså är det mycket som talar för att partiernas verksamhet idag i högre utsträckning sköts av anställd personal, istället för ideellt arbetande (i enlighet med den välkända men också överdrivna tesen om kartellpartiernas framväxt av Katz and Mair 1995). Widfeldt (1999) för Sverige, och Webb et al. (2002) för västvärlden mer generellt, har visat att även om sådana tendenser finns är ryktena om de politiska partiernas snara död överdrivna. Inte minst är partiledningarna fortsatt känsliga inför den interna medlemsopinionen.

Eftersom bägge dessa perspektiv innebär att partiledningen måste bry sig om medlemsopinionen kan skillnaden mellan å ena sidan Müller och Strøm (1999) och å andra sidan Sjöblom (1968) ibland verka hårfin. Den relativa betydelsen av denna distinktion är som sagt (ovan) beroende av vad som studeras. För detta projekt är skillnaden mellan perspektiven av stor betydelse. Utifrån Müller och Strøm (1999) synsätt utspelar sig litet av vikt på den interna arenan. För oss – och för Sjöblom (1968) – är studiet av denna arena centralt. Vi menar att processerna inom partier kan vara av avgörande betydelse för partiernas ställningstaganden i viktiga frågor. På vilket sätt manifesteras i så fall denna betydelse? Hur kan detta studeras?

En utgångspunkt är att den interna arena kan förväntas vara av vikt när medlemmar och partiaktiva engagerar sig i en aktuell fråga. Detta ger i sig inte mycket vägledning men det väcker viktiga frågor om

hur och varför vissa frågor politiseras (Bergman 1995). I studien av hur den interna arenan påverkar de politiska partierna avgöranden bör därför också ingå en studie av hur och varför vissa frågor uppmärksammas som politiskt viktiga och andra inte. Här kan vi även bygga vidare på Müller och Strøm (1999:24-27). De påpekar att faktorer som forskningen bör ta hänsyn vid studier av när partierna gör svåra överväganden är "situationsspecifika faktorer" som (1) partisystemet och partiernas övriga relationer; (2) partiernas styrkeförhållanden, (3) deras partiledningar, partierna bakgrund och förväntningar, (4) normer och historiska skeenden (av typen "path-dependency"), och (5) den bredare politiska kontexten i vilken dessa övervägande görs. För att förstå vilka frågor som blir viktiga måste alltså studien av partiernas målsättningar sättas in i ett vidare sammanhang.

För att kunna fånga spelet inom de politiska partierna krävs också en analys av hur makt struktureras inom partier. Panebianco (1988) menar att partier bygger på ett vertikalt (mellan ledarskap och medlemmar) och ett horisontellt maktspel (exempelvis mellan olika kontrahenter inom ett parti). Ett bärande argument in Panebiancos teori är att om partiledarskapet får förhållandevis öppna mandat i det vertikala maktspelet, ökar dess inflytande i det horisontella. Om den interna partiarenan inte ställer så stora krav på partiledningen i en specifik fråga, innebär det att partiledningen har större möjligheter att genomdriva sina målsättningar i förhandlingar med exempelvis andra partier. Diskussionen kring den vertikala maktdimensionen i partier anknyter till Jan Teorells analys av den interna partidemokratin i svenska partier. Även i Teorells studie är det den konkreta relationen mellan partimedlemmar och partiledning som definierar var

makten ligger. Hans analyschema bygger på att partiledningarna kan inkludera partimedlemmarna i högre eller mindre utsträckning (Teorell 1998:32). Hur partiledningarna väljer att lägga balansen mellan interna partirelationer och utåtriktade ambitioner är av ytterst stor empirisk och teoretisk vikt för denna studie.

Men analysen måste också beakta det historiska sammanhanget och andra aktörer. Partier är bärare av den representativa demokratin. Det är i partier som de avgörande politiska besluten fattas och det är i partiernas olika synsätt som folkviljan representeras. Samtidigt vet vi att politiska partier inte har monopol på politik. Det finns många andra aktörer som har ett stort inflytande på den politiska beslutsprocessen (se Feltenius 2004 för litteraturgenomgång). Detta är tydligt när det gäller organisationer som finns nära de politiska partierna, exempelvis fackföreningsrörelse och arbetsgivarorganisationer. Men även andra intresseorganisationer (exempelvis miljöorganisationen, handikapporganisationen, pensionärsorganisationer, konsumentorganisationer, etc.) agerar i det politiska systemet för att påverka de politiska besluten utifrån deras medlemmars intressen. Samtidigt är inte partierna passiva i detta sammanhang. Partier kan, precis som i diskussionen kring vertikal och horisontellt maktspel, vinna fördelar och legitimitet genom att vinna stöd av organisationer utanför de politiska partierna. Härmed finns det incitament för partierna att mer eller mindre aktivt söka ett sådant stöd i olika sammanhang. En given bild är att alla dessa organisationer i huvudsak är intresserade av sina egna intresseområden. Samtidigt berörs många av dessa organisationer av ett samhälles politiska spelregler och frågan i vad mån olika typer av aktörer utanför de politiska partierna

har ett inflytande på konstitutionella frågor är av stor vikt för denna studie.

Dessa överväganden leder fram till följande två huvudsakliga empiriska frågeställningar.

– Vilken betydelse har partisammanhållningen relativt andra målsättningar som partier har, samt hur stor betydelse har den interna partiarenan jämte andra arenor som partierna är aktiva på, när det gäller avvägningar vid konstitutionella vägval?

– Vilka andra politiska aktörer har inflytande i grundlagsreformer (både via partierna och via andra kanaler)?

Dessa empiriska frågeställningar är inte bundna till att grundlagsarbetet ska nå ett visst resultat. Om arbetet leder fram till stora och viktiga reformer så är projektet av uppenbar vikt eftersom det innefattar en kartläggning av bakgrunden till denna reform. Om det konstitutionella reformarbetet inte leder fram till en större författningsreform ger detta oss möjlighet att studera vad som gjorde att dessa utredningar inte ledde till några genomgripande förändringar. Vilka var i så fall motkrafterna? Var det inre splittring inom dessa utredningar, något eller några partiers starka motstånd eller annat som central kritik från tunga remissinstanser? Dessutom behövs det i så fall en kartläggning av hur yttre faktorer påverkade partiernas överväganden. Även om Jörgen Hermansson (1993) har visat att konstitutionella reformer är ett politikområde som på det stora hela har varit förbehållet partierna själva är det också intressant att följa upp denna studie genom att studera vilka andra organisationer och grupper som numera försöker påverka processen.

Utifrån litteraturen om partiers målsättningar och utifrån de teoretiska argumenten ovan går det att specificera de övergripande förväntningar (hypoteser)

som vi sedan kan jämföra mot studiens empiriska utfall.

– För det första, vi förväntar oss att partiernas ställningstaganden i viktiga konstitutionella frågeställningar kommer att styras av en avvägning mellan utåtriktade ambitioner (Policy, Office, Votes) och partiinterna överväganden.

– För det andra, utifrån partiernas olika situationer förväntar vi oss att de delvis förespråkar olika lösningar. För att säkra representation kan ett litet parti exempelvis förväntas förorda ett valsystem med långtgående proportionalitet. Ett stort parti kan däremot vara mer benäget att önska sig ett valsystem som ger tydligare majoriteter i riksdagen för att därmed öka regeringarnas handlingskraft.

– För det tredje, vi förväntar oss att olika aktörer på olika nivåer inom partierna kommer att göra delvis olika bedömningar. Exempelvis kan partiaktivister på lokal/regional nivå förväntas vilja öka inflytandet från den subnationella nivån, medan man från den centrala partiapparaten kan önska mer av centralisering.

– För det fjärde, partiledningarna kan förväntas söka stöd utanför de egna leden i syfte att legitimera sin linje i den konstitutionella debatten. Denna relation går dock inte enbart åt ena hållet utan vi kan också förvänta oss att olika typer av aktörer utanför de politiska partierna önskar inflytande.

Metodologiska överväganden

Av central vikt för förståelsen av hur partierna formulerar sina mål utåt och agerar internt är att undersöka detta när avvägningar faktiskt görs och medan händelserna finns i färskt minne hos dem som var med. Tidigare studier av svenska författningsreformer har vanligen formulerats decennier efter av att de avslutats. Det går

att nå förståelse av sådana skeenden genom att studera arkivmaterial, protokoll, tidningsklipp och efterlämnade anteckningar (t.ex. Wockelberg 2003). Vi kommer även att använda oss av sådant material. Vår delanalys av Ansvarskommitténs interna arbete blir en sådan undersökning. Men det är vår analys av ett pågående konstitutionellt arbete, från utredning till riksdagsbeslut, som gör att studien är av särskild betydelse.

Vi studerar partiföreträdarna i de båda aktuella utredningarna, vi tittar närmare på deras överväganden och möjliga målkonflikter. Vi relaterar detta till övriga ledamöter, ledamöternas uppdragsgivare inom partiledningar och partigrupper och vi studerar informationsutbytet mellan dessa aktörer. Dessutom studerar vi processerna (skeenden över tid) inom och mellan partierna som handlar om övertalning, förankring, lyssnande och beslutsfattande. Samtidigt studeras det som Müller och Strøm (1999) hänvisar till som situationsspecifika faktorer (vilka innefattar historisk bakgrund) i partiernas omgivning. I detta ingår inte minst relationer till aktörer i det omgivande samhället.

För att nå djupare förståelse av reformarbetet och skeenden inom partierna kommer vi att genomföra en rad intervjuer. Även något år efter en utredning finns, i vissa fall, som i Bergman (1995), möjlighet att intervjua centrala och viktiga personer. Genom att ställa deras uppgifter mot varandra går det att få en ganska god bild av vad som egentligen hände. Men forskning långt efter det att en händelse inträffat har också sina svagheter som att minnen suddas ut och efterhandskonstruktioner kan sprida sig hos de aktörer som var med. Det är därför viktigt och i det närmast unikt att försöka fånga kampen om konstitutionen medan den pågår.

Det är känt (exempelvis Torstendahl 1966, Yin 2003) att några av de viktigaste metodologiska svårigheterna vid intervjuer är: (1) tendensproblemet, dvs. att intervjupersoner framhäver sin egen roll, och (2) centralitetsproblemet, dvs. att de källor som intervjuas skall vara centrala aktörer i förhållandet till händelserna man studerar. Dessa problem kan vi begränsa genom projektets specifika närhet i tiden till sitt studieobjekt. Som Axel Hadenius påpekat (1979, 1984), när det gäller att kartlägga historiska skeenden och de centrala aktörernas preferenser är det viktigt att använda sig av (a) källor som är samtida, (b) som bygger på försthandsuppgifter och (c) uppgifter som kommer från dem som var direkt inblandade. Detta är också kärnan i vår ansats och huvudanledningen till att vi vill påbörja studien innan Grundlagsutredningen avslutas.

Intervjuer inom samhällsvetenskaplig forskning brukar delas upp i två typer (se diskussion i Esaiasson et al. 2003:286). Vid s.k. informantintervjuer är det huvudsakliga syftet att försöka finna information om ett visst skeende eller förhållande. Här handlar det om att få insatta personer att beskriva fenomen som annars skulle vara svårtillgängligt för forskaren. Här är det dock inte i första hand informantens värderingar eller individuella uppfattningar som står i centrum för analysen, utan den information som den intervjuade kan vidarebefordra. I den andra formen, den s.k. respondentintervjun, står den intervjuades egna uppfattningar mer i centrum. Här kan det handla om djupare känslomönster eller tolkningar av sociala roller (se diskussion i Ryen 2004). Det respondenten säger tas inte för intäkt på ett visst förhållande, utan det är den intervjuades upplevelser som är det avgörande. I denna studie kommer det huvudsakliga materialet bestå av informantintervjuer. Här

handlar det i första hand om att få tillgång till information som annars skulle vara svårt att få för en utomstående. För en del av aktörerna, de mest centrala, söker vi också djupare förklaringar till svåra avvägningar. Med en förenkling kan därför vår ansats karaktäriseras som en informantansats med inslag av respondentanalys.

Detta metodologiska förhållningssätt påverkar också urvalet av intervjupersoner. Studien kommer, utöver diverse skrivet material, att bygga på intervjuer med partirepresentanter och tjänstemän som på ett eller annat sätt är inblandade i processen. Utgångspunkten kommer att vara de som är direkt involverade i grundlagsutredningen. Härefter ska vi, med hjälp av den s.k. snöbollstekniken, kunna utvidga gruppen intervjupersoner även till andra aktörer inom och utom partierna och med dessa genomföra informantintervjuer.

Då en helt avgörande poäng med denna studie är att insamlingen av det empiriska materialet sker i samtid så blir det också möjligt att direkt delta i sammanhang som kan vara viktigt för förståelsen av det aktuella skeendet. I vart fall bör delar av undersökningen kunna genomföras via direkt observation vid seminarier, diskussioner och debatter i offentliga sammanhang.

Tidsplan

Projektet kommer att utföras under tre års tid (2008-2010). I ett första skede koncentreras forskningsinsatsen på intensiv datainsamling i form av intervjuer med nyckelpersoner (första året). Andra året domineras av fortsatt kartläggningsarbete men också av arbetet med projektets publikationer (se nedan). Under tredje året följs arbetet i riksdagen och skrivandet går in i sitt intensivaste skede. Projektet kommer

att avrapporteras genom i två volymer och minst en vetenskaplig artikel:

(1) Den första är en antologi redigerad av båda projektledarna i vilken framstående statsvetare, konstitutionella experter och nyckelpersoner i utredningarna dokumenterar processen, svåra övervägningar och avgörande beslut. En första workshop hålls år 2009 för att diskutera utredningarna och utforma bidragen. Denna workshop kommer att dokumenteras och utgör ett underlag för fortsatt skrivande och en konferens under år 2010 då deltagarnas färdiga bidrag presenteras. Antologin publiceras så snart som möjligt därefter.

(2) Den andra publikationen är en monografi av Bergman och Blomgren och utgör en självständig statsvetenskaplig analys av partiernas avvägningar och andra politiska aktörers arbete med grundlagsreformerna.

Vidare ska projektet resultera i internationella vetenskapliga artiklar kring frågeställningen om den interna partiarenans roll samt frågan hur politiska aktörer gör svåra avvägningar.

Referenser

- Bergman, Torbjörn (1995), *Constitutional Rules and Party Goals in Coalition Formation: An Analysis of Winning Minority Governments in Sweden*, Umeå universitet: Statsvetenskapliga institutionen
- Bergman, Torbjörn, Wolfgang C. Müller, Kaare Strøm & Magnus Blomgren (2003), *Democratic Delegation and Accountability: Cross-national Patterns, Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies*, In: K. Strøm, W. C. Müller & T. Bergman. Oxford, Oxford University Press
- Blomgren, Magnus (2003), *Cross-pressure and political representation in Europe: A comparative study of MEPs and the intra party arena*, Umeå universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

- Brusewitz, Axel (1951), *Kungamak, herremaket, folkemaket: författningsskampen i Sverige (1906-1918)*, Stockholm: Tiden
- Dir. 2003:10 Översyn av strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen
- Dir. 2004:93 Tilläggsdirektiv till Ansvarskommittén
- Dir. 2004:96 En samlad översyn av regeringsformen
- Elster, Jon (1993), "Constitution-Making in Eastern Europe: Rebuilding the Boat in the Open Sea", *Public Administration* 71(1-2):169-217
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud (2003), *Metodpraktikan – Konsten att studera sambälle, individ och marknad*, Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Feltenius, David (2004), *En pluralistisk maktordning? Om pensionsorganisationernas politiska inflytande*, Umeå universitet: Statsvetenskapliga institutionen
- Gustafsson, Agne (1967), *Demokratisk författning*, Stockholm: Rabén och Sjögren
- Hadenius, Axel (1979), "Politiska aktörers preferenser", *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 82:163-177
- Hadenius, Axel (1984), "Att belägga motiv", In: Axel Hadenius, Roger Henning & Barry Holmström, *Tre studier i politiskt beslutsfattande*, Stockholm: Almqvist & Wiksell International
- Heidar, Knut & Jo Saglie (2003), "A decline of linkage? Intra-Party participation in Norway, 1991-2000", *European Journal of Political Research*, 42(6):761-86
- Herlitz, Nils (1963), *1969 års regeringsform? Kommentarer till författningsutredningens förslag*, Stockholm: P.A. Norstedt och söners förlag
- Hermansson, Jörgen (1993), *Politik som intressekamp: parlamentariskt beslutsfattande och organiserade intressen i Sverige*, Stockholm: Norstedts juridik
- Katz, Richard S. & Mair, Peter (1992), "Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party", *Party Politics*, 1(1):5-28
- Lagerroth, Fredrik (1942), *1809 års regeringsform: dess ursprung och tolkning*, Stockholm: Svenska bokförlaget
- Lewin, Leif, (2002), *Ideologi och strategi: svensk politik under 130 år*, Stockholm: Norstedts juridik (5 uppl.)
- Maor, Moshe (1995), "Intra-Party Determinants of Coalition Bargaining", *Journal of Theoretical Politics*, 7(1):65-91
- Molin, Björn (1965), *Tjänstepensionsfrågan: En studie i svensk partipolitik*, Göteborg: Akademiförlaget
- Müller, Wolfgang C. & Kaare Strøm (eds) (1999), *Policy? Office? or Votes? – How Political Parties Make Hard Choices*, Cambridge: Cambridge University Press
- Panebianco, Angelo (1988), *Political Parties: Organization and Power*, Cambridge: Cambridge University Press
- Ruin, Olof (1988), "Sweden: The New Constitution (1974) and the Tradition of Consensual Politics", In: Vernon Bogdanor (ed.), *Constitutions in Democratic Politics*, Aldershot: Gower
- Ryen, Anne (2004), *Kvalitativ intervju*, Malmö: Liber
- Saglie, Jo & Knut Heidar (2004), "Democracy within Norwegian Political Parties: Complacency or Pressure for Change?", *Party Politics*, 10(4):385-405
- Sjöblom, Gunnar (1968), *Party Strategies in a Multi-party System*, Lund: Studentlitteratur
- Stjernquist, Nils (1996), *Tvåkamartiden: Sveriges riksdag 1867-1970*, Stockholm: Sveriges riksdag
- von Sydow, Björn (1978), *Kan vi lita på politikerna? Offentlig och intern politik i Socialdemokratins ledning 1955-1960*, Stockholm: Tidens förlag
- von Sydow, Björn von (1989), *Vägen till enkammarriksdagen: Demokratisk författningsspolitik i Sverige 1944-1968*, Stockholm: Tidens förlag
- von Sydow, Björn (1997), *Parlamentarismen i Sverige: utveckling och reform till 1945*, Hedemora: Gidlunds i samarbete med Riksbankens jubileumsfond
- Teorell, Jan (1989), *Demokrati eller fätalsvilde – Om beslutsfattande i partiorganisationer*, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis
- Teorell, Jan (1999), "A Deliberative Defence of Intra-Party Democracy", *Party Politics*, 5(3):363-382
- Torstendahl, Rolf (1966), *Introduktion till historievetsenskapen: Historia som vetenskap*, Stockholm: Natur och Kultur
- Tsebelis, George (1999), *Nested Games: Rational Choice in Comparative Politics*, Berkeley: University of California Press

- SOU 2004:22, Allmänhetens insyn i partiets och valkandidatens intäkter, Utredningen om offentlighet för partiets och valkandidatens intäkter, Stockholm: Fritzes
- Webb, Paul, David Farrell & Ian Holliday (eds.) (2002), *Political Parties in Advanced Industrial Democracies*, Oxford: Oxford University Press
- Westerståhl, Jörgen (1976), "Författningsutredningen", *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 79:2-11
- Widfeldt, Anders (1999), *Linking Parties with People: Party Membership in Sweden 1960-1997*, Aldershot: Ashgate
- Wockelberg, Helena (2003), *Den svenska förvaltningsmodellen: Parlamentarisk debatt om förvaltningens roll i styrelsespelet*, Uppsala: Statsvetenskapliga institutionen
- Yin, Robert K. (2003), *Case Study Research: Design and Method*, London: Sage Publications